

The Many Brachos of Birkas HaTorah

I. What Type of Bracha Is It?

1. השגות הרמב"ן לספר המצוות לרמב"ם שכחת העשין מצוה טו

שנצטוינו להודות לשמו ית' בכל עת שנקרא בתורה על הטובה הגדולה שעשה לנו בתתו תורתו אלינו והודיענו המעשים הרצויים לפניו שבהם ננחל חיי העולם הבא. וכאשר נצטוינו בברכה אחר כל האכילה כן נצטוינו בזו... ואין ראוי למנותה מצוה אחת עם הקריאה כמו שמקרא בכורים (ע' קלב) אינו נמנה אחת עם הבאתן (ע' קכה) וספור יציאת מצרים (ע' קנז) עם אכילת הפסח (ע' נו):

2. ערוך השולחן אורח חיים סימן מז

ותמהו על הרמב"ם שלא מנה מצוה זו ובודאי ס"ל דברכה זו היא מדרבנן ככל הברכות ונדחקו לישב דעתו ולענ"ד אינו כן וגם הרמב"ם ס"ל שהיא מן התורה כמבואר מהש"ס שהבאנו וכן הוא בירושלמי רפ"ז דברכות אלא דס"ל שזהו חלק מחלקי המצוה דלימוד תורה ומצוה אחת היא

3. משנה ברורה סימן מז ס"ק א

ברכת התורה - עיין בשאגת ארי' סי' כ"ד דמסיק שברכת התורה הוא מן התורה ולכן **אם נסתפק לו אם בריך ברכת התורה חוזר ומברך ומ"מ כיון שהוא לו ספק לא יברך אלא ברכת אשר בחר בנו** שהיא המעולה שבברכות כדאיתא בגמ' **ועיין בשע"ת שהביא בשם קצת אחרונים דסוברין דמספק לא יחזור ויברך...** אך אם נזכר זה לאחר התפלה שכבר בריך ברכת אהבה רבה אפשר דיש להקל בזה אפילו אם לא למד תיכף לאחר התפלה [פמ"ג בפתחיה] ואם יכול לבקש מאחר שיוציאונו בכה"ת או שיכוין לכתחלה בברכת אהבה רבה לפטור וללמוד תיכף לאחר התפלה מה טוב. ובפרט לפי מה שמצאתי אה"כ בספר מאמר מרדכי שמביא בשם הלבוש וע"ת ג"כ שהוא מדרבנן בודאי צריך ליהזר לכתחלה לעשות כן.

4. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף יא עמוד ב

אמר רב יהודה אמר שמואל השכים לשנות עד שלא קרא קריאת שמע צריך לברך משקרא קריאת שמע אינו צריך לברך שכבר נפטר באהבה רבה

5. תוספות מסכת ברכות דף יא עמוד ב

והצרפתים נהגו לומר פסוקים וברכת כהנים וגם אלו דברים שאין להם שיעור שהיא משנה (פ"א דפאה) ואלו דברים שאדם אוכל פירותיהן כו' שהיא ברייתא (מס' שבת קכז). מפני הירושלמי דבעי שילמוד על אתר. אבל א"צ כמו שכתבתי כבר.

6. בית יוסף אורח חיים סימן מז

וקשה לי דמאי שנא מברכת המוציא שאם הפסיק בין ברכה לאכילה צריך לחזור ולברך ומשמע שכן הדין בברכות המצות שאם הפסיק בין הברכה לעשיית המצוה צריך לחזור ולברך... ועוד יש לומר דאכילה ועשיית המצות כיון שאם רצה שלא לעשותן עד אחר שעה הרשות בידו כשמפסיק בין ברכה לאכילה או לעשיית המצוה נראה שאותה ברכה אינה חוזרת על אותה אכילה או אותה עשיה אבל תלמוד תורה שחייב לעסוק בה תמיד כשמפסיק בין ברכה ללימוד לא הוי הפסק מאחר שבאותו זמן שהפסיק היה מחויב ללמוד:

7. שולחן ערוך אורח חיים הלכות ברכות השחר ושאר ברכות סימן מז סעיף ט

י"א שאם הפסיק בין ברכת התורה ללמודו, אין בכך כלום, והנכון שלא להפסיק ביניהם, וכן נהגו לומר פרשת ברכת כהנים סמוך לברכת התורה.

8. משנה ברורה על שולחן ערוך אורח חיים הלכות ברכות השחר ושאר ברכות סימן מז סעיף ט

ומ"מ נ"ל דכיון שיש פוסקים שסוברין דאין צריך לחזור ולברך יותר טוב אם אירע לו שהפסיק אחר ברכת התורה שיכוין אה"כ בברכת אהבה רבה לצאת בזה ידי ברכת התורה וילמוד מעט תיכף אחר שסיים תפלתו.

II. A Unique Bracha

9. שולחן ערוך אורח חיים הלכות ברכות השחר ושאר ברכות סימן מז סעיף יד

נשים מברכות ברכת התורה.

10. ביאור הלכה סימן מז סעיף יד ד"ה נשים וכו'

נשים וכו' - הטעם דהא חייבות ללמוד הדינים שלהם ועוד דחייבת לומר פרשת הקרבנות כמו שחייבת בתפלה א"כ קאי הברכה ע"ז. ב"י מ"א. ולפ"ז הטעם יכולה להוציא בכה"ת את האיש וכן כתב הפמ"ג בהדיא והגר"א בביאור חולק ע"ז הטעם ע"ש אלא הטעם דמברכות הוא דאף דפטירי מתורה מ"מ יכולות לברך ולומר וצונו דלא גריעא מכל מ"ע שהזמן גרמא דקיי"ל דיכולות לברך עליהן וכדלעיל בסימן י"ז ס"ב עיין שם ולפ"ז אין יכולות להוציא את האיש

11. שערי תשובה סימן מז

ועיין בבר"י דאפילו להפוסקים בנסתפק חוזר ומברך מ"מ באשה אף על פי שגם היא מברכת בה"ת אם נסתפקה אינה חוזרת לברך שנית ע"ש:

12. חידושי מרן רי"ז הלוי הלכות ברכות פרק יא הלכה טז עמ' 10

והנה כבר הקשו אהא דנשים מברכות ברכת התורה והא פטורות מתלמות תורה, וביותר קשה לדעת הרמב"ם שפסק בפ"ג מהל' ציצית דעל מצות שהנשים פטורות אינן רשאות לברך עליהן, ואיך יברכו בה"ת כיון דפטורות מת"ת, ושמעתי מפי אאמו"ר הגאון החסיד זצוקלה"ה שאמר, דבבה"ת אין הברכה על קיום המצוה של ת"ת, רק דהוא דין בפ"ע דתורה בעי ברכה, וכדילפינן לה בברכות דף כ"א מקרא דכי שם ד' אקרא וגו', א"כ אין זה דין ששייך להמצוה כלל, רק דתורה עצמה טעונה ברכה, ונשים פטורות רק מהמצוה של ת"ת, אבל אינן מופקעות מעצם החפצא של ת"ת, ולימודתם הוי בכלל ת"ת, ושפיר יש להם לברך על לימודם, כיון דלא אתינן ע"ז מכח לתא דקיום המצוה כלל, ע"כ דבריו

13. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף יא עמוד ב

אמר רב הונא למקרא צריך לברך ולמדרש אינו צריך לברך ולמשנה אינו צריך לברך ורבי יוחנן אמר אף למשנה נמי צריך לברך [אבל לתלמוד אינו צריך לברך] ורבא אמר אף לתלמוד צריך (לחזור ולברך) [לברך] מאי מברך אמר רב יהודה אמר שמואל אשר קדשנו במצותיו וצונו לעסוק בדברי תורה ורבי יוחנן מסיים בה הכי הערב נא ה' אלהינו את דברי תורתך בפינו ובפיפיות עמך בית ישראל ונהיה אנחנו וצאצאינו וצאצאי עמך בית ישראל כלנו יודעי שמך ועוסקי תורתך ברוך אתה ה' המלמד תורה לעמו ישראל ורב המנונא אמר אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתך ברוך אתה ה' נתן התורה אמר רב המנונא זו היא מעולה שבברכות הלכך לימרינהו לכולהו

14. ספר עמק ברכה עמ' 3

וּנְלִי רֵאִיָּה לֹוֹת, מִזֵּה דַפְלִינִי כַּאֵן בְּנִי אִם דּוֹקָא לְמִקְרָא צְרִיךְ לְבָרֵךְ אוֹ דְלִמְדֵּשׁ מִשְׁנָה וְגַמְרָא נְמִי צְרִיךְ לְבָרֵךְ, וּרְבִינֵנוּ יִזְנֵה כְּתָב, דַּאֲפִי מַאֵן דְּסִבְרָא דְלִמְשַׁנָּה גַּמְרָא וּמְדַרְשׁ נְמִי צְרִיךְ לְבָרֵךְ, גִּי"כ אִינוּ אֵלָא מִשּׁוּם הַמִּקְרָא שְׂבָתָם, שְׁהֵם מְפָרְשִׁים פְּסוּקֵי הַתּוֹרָה, וְאִם גִּימָא דְחַיִּיבָא דְבִרְהִי"ת הוּא עַל הַמִּצְוָה שֶׁל לִימּוֹד הַתּוֹרָה, אִי"כ אֲדַרְבָּה הִיא צְרִיךְ לִהְיוֹת חַיִּיב בְּרֵכָה עַל תּוֹרָה שְׂבַע"פ יוֹתֵר מֵעַל תּוֹרָה שְׂבַכְתָּב, דְּהָא עֵיקַר לִימּוֹד הַתּוֹרָה הוּא תּוֹרָה שְׂבַע"פ, שְׂמַנְנָה הוֹרָאָה יִצְאָה. וְעִי"כ מוֹכַח מִזֵּה כַּמְשׁ"כ, דְּהַחַיִּיב בְּרֵכָה הוּא מִשּׁוּם הַתּוֹרָה גּוֹפֵא, וְלֹא מִקְרִי, כִּי שֵׁם הַשֵּׁם אִקְרָא אֵלָא תּוֹרָה שְׂבַכְתָּב מַמַּשׁ.

15. רמב"ם הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק ז הלכה י

המשכים לקרוא בתורה קודם שיקרא קריאת שמע בין קרא בתורה שבכתב בין קרא בתורה שבעל פה נוטל ידיו תחלה ומברך שלש ברכות ואח"כ קורא ואלו הן: אשר קדשנו במצותיו וצונו על דברי תורה...

III. Why So Many Brachos?

16. המאור הקטן מסכת ברכות דף ה עמוד ב

פי' ג' ברכות דרבי יהודה ורבי יוחנן ורב המנונא כנגד תורה ומשנה ומדרש רבי ישמעאל ביי"ג מדות אבל בספר תורה אנו תופסין כדרב המנונא שהיא מעולה שבברכות.

17. כתוב שם לראב"ד מסכת ברכות דף ב עמוד ב

ועוד אטו כל ענין תורה לאו ענין אחד הוא ולמה צריך ברכה לכל אחד ואחד.

18. טור אורח חיים הלכות ברכות השחר ושאר ברכות סימן מז

ועוד יש ברכה אחרת על התורה בא"י אמ"ה אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו בא"י נתן התורה ויכוין בברכתו על מעמד הר סיני אשר בחר בנו מכל העמים וקרבתו לפני הר סיני והשמיענו דבריו מתוך האש ונתן לנו את תורתו הקדושה שהיא בית חיינו כלי חמדתו שהיה משתעשע בה בכל יום

19. ב"ח אורח חיים סימן מז

נראה דקשיא ליה דלא מציינו שתי ברכות מענין אחד על מצוה אחת כגון הכא...ומתוך דברכה ראשונה היא כשאר ברכה שמברכין על המצוה וכן כאן מברך לעסוק בדברי תורה על מצות עסק התורה ומסיים והערב נא וכו' והוא לפי שהקב"ה עוזר ותומך לכל העוסק בתורה ומלמד אותו להבינה על בוריה ולכן מבקשים ממנו יתברך ואומרים והערב נא וכו' ברוך אתה ה' המלמד תורה לעמו ישראל: אבל ברכה זו השנייה אינה כי אם ההודאה ושבח על מה שנתן לנו תורתו כלי חמדתו האש להורות על קדושתה ורוחניותה ובחר בנו מכל האומות וקרבתו לפני הר סיני

20. ערוך השולחן אורח חיים סימן מז סעיף יד

ענין ברכות אלו שמקודם מברכים כמו שמברכים על כל מצוה קודם עשייתה ואח"כ מברכים שיתן לנו חכמה ובינה ומתיקות ולב טהור לשמה מפני שבזה אינו דומה ת"ת לכל המצות שבכל המצות עשייתה באיברים גשמיים ומצוה זו מקורה בלב ובמוח ואם לא יבין מה שלומד אין לימודו כלום ואם כונתו שלא לשמה אין לימודו כלום ולכן צריך לברך דרך בקשה שיעזרו ה' לידע תורתו וללמוד בה כראוי ואח"כ אנו מברכים ברכת תורה על שבחר בנו ונתן לנו תורתו הקדושה והטהורה